

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Затверджено

Вченою радою факультету іноземної
філології

протокол № 2 від 6 вересня 2023 р.

Голова Вченої ради, декан

Г.Ф. Моршкіна

КЛАСИЧНА МОВА

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
ступеня доктора філософії

зі спеціальності 035 «Філологія»

код та найменування спеціальності

освітньо-наукова програма «ФІЛОЛОГІЯ»

назва освітньо-наукової програми

Укладач:

Приходько Г. І., професор кафедри англійської філології та лінгводидактики, доктор
філологічних наук, професор

Погоджено:

Гарант освітньо-наукової програми

Г. І. Приходько

Запоріжжя 2023

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
		Денна, вечірня, заочна форми навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 03 Гуманітарні науки (шифр і назва)	вибіркова
		Цикл професійної підготовки
Змістових модулів – 6	Спеціальність 035 Філологія (код і найменування)	Рік підготовки:
Загальна кількість годин – 120		2-й
Освітньо-наукова програма <u>Філологія</u> (н)		Лекції 32 год.
		Практичні - год.
Рівень вищої освіти: третій (доктор філософії)		Самостійна робота
		88 год.
		Вид підсумкового контролю: залік

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою курсу є вдосконалення вмінь лінгвістичної компетенції аспірантів, а також організація і систематизація самостійної роботи в процесі підготовки до практичних занять з аналізу готського тексту. Мета досягається шляхом систематичного викладу основних фактів системи готської мови; окресленням причин та шляхів утворення специфічних особливостей готської мови, її загальногерманського характеру і індивідуальних рис.

Основними **завданнями** вивчення навчальної дисципліни «Класична мова» є:

- систематизувати факти становлення готської мови на основі загальної теорії лінгвістичного опису мов, яка була вивчена і засвоєна під час вивчення курсу із вступу до мовознавства, історії англійської та німецької мови, вступу до германістики,

– навчити застосовувати діахронний та синхронний підхід до вивчення структури і системи готської мови;

- навчити аспірантів застосовувати знання, які отримані з курсу історії англійської мови та вступу до германістики;

- ознайомити аспірантів із основними проблемами курсу і з новітніми теоріями та досягненнями українських і зарубіжних вчених;

- сформувати вміння застосувати теоретичні положення курсу під час аналізу готських текстів, робити морфологічний та загально-філологічний аналіз текстів.

Згідно з вимогами освітньо-наукової програми аспіранти повинні досягти таких програмних **компетентностей і програмних результатів навчання:**

Програмні компетентності	
ЗК 1	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу
ЗК 2	Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел
ЗК 5	Здатність до критичного мислення.
ЗК 10	Здатність розв'язувати комплексні проблеми філології на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності
СК 1	Здатність до розуміння основних концепцій, історичних витоків, сучасного стану та тенденції розвитку філології; оволодіння термінологією з досліджуваного наукового напрямку.
СК3	Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми дослідницького та/або інноваційного характеру; оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень; комерціалізувати їх результати; здійснювати захист прав інтелектуальної власності
СК 5	Здатність усно і письмово презентувати та обговорювати результати наукових досліджень та/або інноваційних розробок українською та іноземною мовами, демонструвати глибоке розуміння іншомовних наукових текстів за напрямом досліджень; володіти навичками академічного письма
СК 9	Здатність планувати та організовувати філологічні дослідження, формулювати дослідницькі гіпотези та визначати способи їх перевірки.
Програмні результати навчання	
ПРН 2	Глибоко розуміти загальні принципи, методи, методології наукових досліджень, застосовувати їх у власних дослідженнях у сфері філології та у викладацькій практиці

ПРН 4	Формулювати і перевіряти гіпотези; використовувати для обґрунтування висновків належні докази, зокрема, результати теоретичного аналізу, експериментальних досліджень, спостережень, наявні літературні дані з метою розв'язання значущих наукових та науково-прикладних проблем
ПРН 7	Критично аналізувати та узагальнювати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті всього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної наукової проблеми, визначати перспективи подальших наукових розвідок
ПРН 8	Демонструвати системний науковий світогляд та загальний культурний кругозір; володіти техніками і технологіями критичного мислення; дотримуватися принципів академічної доброчесності та професійної етики; забезпечувати безперервний саморозвиток та самовдосконалення протягом життя
ПРН 12	Вміти організувати поетапне дослідження в галузі філології, коректно формулювати гіпотези, представлені у дослідженні, знаходити релевантні способи для їх підтвердження.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Класифікація германських мов та племен

Тема 1. Германські племена. Вінділи, бургунди, вандалі, лугії, гепіди, ругії, герули, скири, варини, карини, бастарни, певкіни, тайфали. Суспільний устрій давніх германців. Культура і міфологія давніх германців.

Тема 2. Сучасні германські мови. Англійська, африкаанс, нідерландський (голландсько-фламандський), датський, ідиш, ісландський, норвезький, фарерський, фризський, шведський). Розповсюдження та класифікація германських мов.

Змістовий модуль 2. Давньогерманські мови, їх класифікація та найважливіші писемні пам'ятки

Тема 3. Загальна характеристика готської писемності. Роль єпископа Вульфїли у створенні готської писемності. Особливості готського письма.

Тема 4. Основні пам'ятки готської мови і готської писемності. Характеристика «Срібного кодексу»: особливості мови; етапи створення. Характеристика «Каролінзького кодексу»: специфіка словникового складу; атрибути оформлення. Характеристика «Амброзіанських кодексів»: специфіка мови та синтаксису.

Змістовий модуль 3. Фонетика готської мови

Тема 5. Готський алфавіт. Правила читання. Система голосних та приголосних готської мови. Особливості германського вокалізму;

переломлення в готській мові.

Тема 6. Особливості наголосу у готській мові. Особливості словесного наголосу в германській мові-основі і його роль у подальшому розвитку германських мов. Наголос, аблаут, умлаут. Пересув приголосних (закон Грімма, Вернера). Гемінація, ротацізм.

Змістовий модуль 4. Морфологія готської мови

Тема 7. Іменник, прикметник, займенник у готській мові. Іменник. Граматичні категорії іменника: рід, число, відмінок. Система відмінювання іменників: іменний тип; тип вказівного займенника. Прикметник. Граматичні категорії прикметника: рід, число, відмінок. Відмінювання прикметників: сильна форма; слабка форма. Ступені порівняння прикметників. Займенник: лексико-граматичні групи займенників: особові, зворотні, присвійні, вказівні, відносні, питальні, невизначені. Відмінювання займенників.

Тема 8. Дієслово у готській мові. Граматичні категорії дієслова: особа, число, час, спосіб, стан, вид, перехідність й неперехідність. Морфологічна класифікація дієслів: сильні дієслова; слабкі дієслова; дієвідміна дієслів. Іменні форми дієслова: інфінітив, дієприкметник.

Тема 9. Числівник, прислівник, прийменник у готській мові. Числівник: розряди (кількісні й порядкові). Граматичні категорії числівника: рід, відмінок. Прислівник: обставинні (місця, часу); якісні. Прийменник, сполучник, частка, вигук.

Змістовий модуль 5. Синтаксис готської мови

Тема 10. Особливості речень готської мови. Просте речення: група підмета; група присудка; другорядні члени речення. Синтаксичні звороти.

Тема 11. Складне речення. Складносурядні речення. Складнопідрядні речення.

Змістовий модуль 6. Лексичний склад готської мови

Тема 12. Типи словотворення в готській мові. Структурні типи слів: прості, афіксальні, складні. Основні способи словотвору: суфіксація, префіксація, складні

Тема 13. Співвідношення індоєвропейської та готської лексики. Етимологічний склад готської мови. Стилїстична диференціяція готської мови. Ареальні особливості готської лексики.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви тематичних розділів і тем	Кількість годин			
	усьог	у тому числі		
		о	л.	прак т.
1	2	3	4	5
Змістовий модуль 1. Класифікація германських мов та племен				
Тема 1. Германські племена	8	2	-	6
Тема 2. Сучасні германські мови	8	2	-	6
Разом за змістовим модулем 1	16	4	-	12
Змістовий модуль 2. Давньогерманські мови, їх класифікація та найважливіші писемні пам'ятки				
Тема 3. Загальна характеристика готської писемності	8	2	-	6
Тема 4. Основні пам'ятки готської мови і готської писемності	8	2	-	6
Разом за змістовим модулем 2	16	4	-	12
Змістовий модуль 3 Фонетика готської мови				
Тема 5. Готський алфавіт	8	2	-	6
Тема 6. Особливості наголосу у готській мові	8	2	-	6
Разом за змістовим модулем 3	16	4	-	12
Змістовий модуль 4. Морфологія готської мови				
Тема 7. Іменник, прикметник. займенник у готській мові.	14	4	-	10
Тема 8. Дієслово у готській мові	12	4	-	8
Тема 9. Числівник, прислівник, прийменник у готській мові	12	4	-	8
Разом за змістовим модулем 4	38	12	-	26
Змістовий модуль 5. Синтаксис готської мови				
Тема 10. Особливості речень готської мови	8	2	-	6
Тема 11. Складне речення	8	2	-	6
Разом за змістовим модулем 5	16	4	-	12
Змістовий модуль 6. Лексичний склад готської мови				
Тема 12. Типи словотворення в готській мові	10	2	-	8
Тема 13. Співвідношення індоєвропейської та готської лексики	8	2	-	6

Разом за змістовим модулем 6	18	4	-	14
Усього годин	120	32	-	88

5. ТЕМИ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ

№ теми	Назва теми	Кіл-ть годин
Змістовий модуль 1. Класифікація германських мов та племен		
1	Германські племена	2
2	Сучасні германські мови	2
	Разом за змістовим модулем 1	4
Змістовий модуль 2. Давньогерманські мови, їх класифікація та найважливіші писемні пам'ятки		
3	Загальна характеристика готської писемності	2
4	Основні пам'ятки готської мови і готської писемності	2
	Разом за змістовим модулем 2	4
Змістовий модуль 3. Фонетика готської мови		
5	Готський алфавіт	2
6	Особливості наголосу у готській мові	2
	Разом за змістовим модулем 3	4
Змістовий модуль 4. Морфологія готської мови		
7	Іменник, прикметник. займенник у готській мові	4
8	Дієслово у готській мові	4
9	Числівник, прислівник, прийменник у готській мові	4
	Разом за змістовим модулем 4	12
Змістовий модуль 5. Синтаксис готської мови		
10	Особливості речень готської мови.	2
11	Складне речення.	2
	Разом за змістовим модулем 5	4
Змістовий модуль 6. Лексичний склад готської мови		
12	Типи словотворення в готській мові	2
13	Співвідношення індоєвропейської та готської лексики.	2
	Разом за змістовим модулем 6	4
Усього годин		32

6. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ теми	Назва теми	Кіл-ть годин
Змістовий модуль 1. Класифікація германських мов та племен		
1	Суспільний устрій давніх германців. Культура і міфологія давніх германців.	6
2	Розповсюдження та класифікація германських мов.	6
	Разом за змістовим модулем 1	12
Змістовий модуль 2. Давньогерманські мови, їх класифікація та найважливіші писемні пам'ятки		
3	Роль єпископа Вульфїли у створенні готської писемності.	6
4	Характеристика «Каролінзького кодексу»: специфіка словникового складу; атрибути оформлення.	3
4	Характеристика «Амброзіанських кодексів»: специфіка мови та синтаксису.	3
	Разом за змістовим модулем 2	12
Змістовий модуль 3. Фонетика готської мови		
5	Правила читання.	3
5	Особливості германського вокалізму; переломлення в готській мові.	3
6	Наголос, аблаут, умлаут	3
6	Пересув приголосних (закон Грімма, Вернера). Гемінація, ротацізм.	3
	Разом за змістовим модулем 3	12
Змістовий модуль 4. Морфологія готської мови		
7	Граматичні категорії іменника: рід, число, відмінок.	4
7	Граматичні категорії прикметника: рід, число, відмінок.	4
7	Ступені порівняння прикметників.	2
7	Відмінювання займенників.	2
8	Іменні форми дієслова: інфінітив, дієприкметник.	4
8	Дієвідміна дієслів.	4
9	Числівник: розряди (кількісні й порядкові).	2
9	Якісні прислівники.	2

9	Сполучник, частка, вигук	2
	Разом за змістовим модулем 4	26
Змістовий модуль 5. Синтаксис готської мови		
10	Синтаксичні звороти.	4
10	Другорядні члени речення	4
11	Складнопідрядні речення.	4
	Разом за змістовим модулем 5	12
Змістовий модуль 6. Лексичний склад готської мови		
12	Складні слова.	4
12	Словоскладання в готській мові.	2
13	Стилістична диференціація готської мови.	4
13	Ареальні особливості готської лексики.	4
	Разом за змістовим модулем 6	14
Усього годин		88

7. ВИДИ КОНТРОЛЮ І СИСТЕМА НАКОПИЧЕННЯ БАЛІВ

№ змістового модуля	Вид контролю	Кіл-ть балів
ПОТОЧНИЙ		
1	1. <i>Доповідь:</i> Готська мова – найдавніша писемна мова, що відбиває фонетичні (морфологічні) риси загальногерманської мови-основи. 2. Користуючись посібником Приходько Г. І. Готська мова: Видавництво МДПУ ім. Б. Хмельницького, 2015. 119 с. зробіть аналіз речень (1-6) гл.VI « <i>Євангеліє від Матфея</i> » (с. 74).	5 5
2	1. <i>Доповідь:</i> Найдавніші писемні пам'ятки на германських мовах. 2. Користуючись посібником Приходько Г. І. Готська мова: Видавництво МДПУ ім. Б. Хмельницького, 2015. 119 с. зробіть аналіз речень (1-6) гл.VIII « <i>Євангеліє від Матфея</i> » (с. 74).	5 5

3	1. Користуючись посібником Приходько Г. І. Готська мова: Видавництво МДПУ ім. Б. Хмельницького, 2015. 119 с. зробіть аналіз речень (1-6) гл. XVIII « <i>Євангеліє від Іоанна</i> » (с. 77).	5
4	1. Користуючись посібником Приходько Г. І. Готська мова: Видавництво МДПУ ім. Б. Хмельницького, 2015. 119 с. зробіть аналіз речень (35-40) гл. XVIII « <i>Євангеліє від Іоанна</i> » (с. 78-79).	5
5	1. Користуючись посібником Приходько Г. І. Готська мова: Видавництво МДПУ ім. Б. Хмельницького, 2015. 119 с. зробіть аналіз речень (1-6) гл. VI « <i>Євангеліє від Марка</i> » (с. 80).	5
6	1. Користуючись посібником Приходько Г. І. Готська мова: Видавництво МДПУ ім. Б. Хмельницького, 2015. 119 с. зробіть аналіз речень (1-6) гл. VIII « <i>Євангеліє від Марка</i> » (с. 82-83).	5
	<i>Самостійна робота 1.</i> Підготовка тез на одну із запропонованих тем (Приходько Г. І. Готська мова: Видавництво МДПУ ім. Б. Хмельницького, 2015. С. 115).	10
	<i>Самостійна робота 2.</i> Написання рецензії на статтю	10
ПІДСУМКОВИЙ		
	Залік, у т.ч.	40
	Теоретичне завдання: усна відповідь на заліку.	20
	Читання, переклад та аналіз речень « <i>Євангеліє від Луки</i> » глава IV.	20
	Разом:	100

8. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

№	№	Контрольні заходи	Критерії оцінювання
ПОТОЧНИЙ			
1	Доповідь	колоквіум	Максимальна кіл-ть балів – 5. При цьому оцінюється глибина розуміння обраної теми доповіді (2 бали), логічність та послідовність викладення матеріалу (2 бали), відповіді на питання (1 бал)
2	Самостійна робота	спвбесіда	Максимальна кіл-ть балів – 5. При цьому оцінюється правильність і повнота виконаного завдання: виконано правильно, повністю із застосуванням оригінального

			підходу (5 балів); містить незначні неточності (4 бали), наявні помилки (3 бали), завдання виконано неправильно із суттєвими помилками й неповністю (1-2 бали)
3	Есе	співбесіда	Максимальна кіль-ть балів – 5. При цьому оцінюється обґрунтованість та переконливість автора (2 бали), логічність та послідовність викладу матеріалу (2 бали), якість мовлення та грамотність (1 бал)
4	Дискусія	колоквіум	Максимальна кіль-ть балів – 5. При цьому оцінюється глибина розуміння теми дискусії та ступінь аргументації висловлюваних думок (2 бали), уміння відстоювати свою точку зору, бути логічним та послідовним (2 бали), активність та ініціативність (1 бал)
ПІДСУМКОВИЙ			
5	Тести на платформі Moodle	тестування	Максимальна кіль-ть балів – 10. Тест складається з 10 питань. Кожна правильна відповідь оцінюється в 1 бал.
6	Текст доповіді на конференцію	виступ на конференції	Максимальна кіль-ть балів – 30. При цьому оцінюється актуальність обраної теми (5 балів), відповідність інструментарію обраного метода завданням дослідження (5 балів), логічність та послідовність викладення результатів досліджень (5 балів), обґрунтованість висновків (5 балів), стиль наукового мовлення й грамотність (5 балів), оформлення відповідно до встановлених вимог (5 балів)

Шкала оцінювання: національна та ECTS

<i>За шкалою ECTS</i>	<i>За шкалою університету</i>	<i>За національною шкалою</i>
A	90 – 100 (відмінно)	55 (відмінно)
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)
C	75 – 84 (добре)	
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)
E	60 – 69 (достатньо)	
FX	35 – 59	2 (незадовільно)

	(незадовільно – з можливістю повторного складання)	
F	1 – 34 (незадовільно – з обов’язковим повторним курсом)	

Оцінка 5 (відмінно) (90 – 100 балів) виставляється, якщо здобувач у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано викладає його під час усних виступів та надання письмових відповідей; глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань, використовуючи при цьому обов’язкову та додаткову літературу; демонструє високий рівень застосування отриманих умінь і навичок, а також оригінальний підхід під час виконання практичних завдань.

Оцінка 4 (добре) (74 – 89 балів) виставляється, якщо здобувач достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та надання письмових відповідей; в основному розкриває зміст теоретичних питань, використовуючи при цьому обов’язкову літературу; демонструє високий рівень застосування отриманих умінь і навичок під час виконання практичних завдань. Проте, при викладенні деяких теоретичних питань та вирішення практичних завдань йому не вистачає достатньої глибини та аргументації, може припускатися окремих несуттєвих неточностей та незначних помилок.

Оцінка 3 (задовільно) (60 – 73 бали) виставляється, якщо здобувач в цілому володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст під час усних виступів та надання письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації; демонструє середній рівень застосування отриманих умінь і навичок під час виконання практичних завдань, припускаючись при цьому суттєвих неточностей та окремих помилок.

Оцінка 2 (незадовільно з можливістю повторного складання) (35 – 59 балів) виставляється, якщо здобувач слабо володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та надання письмових відповідей; демонструє низький рівень застосування отриманих умінь і навичок під час виконання практичних завдань, припускаючись суттєвих помилок та неточностей.

Оцінка 1 (незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни) (0 – 34 бали) виставляється, якщо здобувач майже не володіє навчальним матеріалом, не в змозі розкрити зміст більшості питань під час усних виступів та надання письмових відповідей; не вміє застосовувати отримані вміння й навички під час виконання практичних завдань.

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

Основна:

1. Дрогомирецький П. П. Вступ до германської філології : навчально-методичний посібник. URL: <http://194.44.152.155/elib/local/1165.pdf>

2. Жлуктенко Ю. А., Яворська Т.А. Вступ до германського мовознавства. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Zhluktenko_Yurii/Vstup_do_hermanskoho_movoznavstva/

3. Левицький В.В Основи германістики. Вінниця: Нова Книга, 2015. 528 с.
4. Приходько Г. І. Готська мова: Видавництво МДПУ ім. Б. Хмельницького, 2015. 119 с.
5. Класичні мови і сучасне мовознавство. Київ: Київський університет, 2015. 399 с.
6. Braune W., Helm K. Gotische Grammatik. URL: <https://lib.ugent.be/catalog/rug01:002331723>
7. Keller R. E. The German language. URL: <https://www.cambridge.org/core/journals/journal-of-linguistics/article/abs/r-e-keller-the-german-language-the-great-languages-general-editor-l-r-palmer-london-boston-faber-faber-1978-pp-xiv649/10DE5169747E80F089C10028121D5CA2>

Додаткова:

1. Володіна Н.В., Дуброва О.В. Вступ до германістики : навч. посіб. Бердянськ : Бердян. держ. пед. ун-т, 2012. 189 с.
2. Євченко В. В. Готська мова. Вінниця: Фоліант, 2010. 399 с.
3. Задорожний Б. М. Порівняльна фонетика і морфологія готської мови. URL:<https://skylots.org/6540220666/Zadorojniy-VM-Porvnyalna-fonetika-morfologiya-gotsko-movi>
4. Левицький В.В. Основи германістики. URL: <https://german.knlu.edu.ua/wp-content/uploads/2013/02/Book-2.pdf>

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Коромисел М. Курс лекцій з германського мовознавства URL: <http://vo.ukraine.edu.ua/enrol/index.php?id=7132>
2. Gothic Dictionary: URL: <http://craven.hypermart.net/Gothic.txt>
3. Heyne`s Gothic Dictionary: URL: http://www.ling.uppen.edu/~kurisato/germanic/goth_heyne_about.html
4. Köbler, G. Gotisches Wörterbuch URL:<http://homepage.uibk.ac.at/homepage/c303/c30310/gotwbhin.html>
5. Тексти на готській мові з перекладом на англійську мову URL: <http://www.wulfila.be/gothic/browse/>